

- фондового ринку. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=vr571312-03.%20vr052312-08>
4. Про акціонерні товариства. Верховна Рада України; Закон від 17.09.2008 № 514-VI [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
5. Corporate Governance, Investor Protection and Performance in Emerging Markets // World Bank Policy Research Working Paper. [Електронний ресурс] – режим доступу <http://elibrary.worldbank.org/content/workingpaper/10.1596/1813-9450-2818>
6. Євтушевський В.А. Корпоративне управління: підручник / В.А. Євтушевський. - КНТУ ім. Т.Шевченка, НАПН України. - К.: Знання, 2006. – 406с.
7. Український фондовий ринок: впевненість, стійкість та зростання 2011 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nssmc.gov.ua/user_files/content/58/1340015412.pdf
8. ПАТ Концерн Галнафтогаз. режим доступу: www.galnaftogas.com/ua/contact
9. Святюк О.Р. Конкурентоздатність підприємства: поняття, взаємозв'язок, конкурентні переваги / О.Р.Святюк, М.Р. Хабко. Інноваційна економіка. // за ред. д.е.н., проф. А.М. Стельмащук. Науково-виробничий журнал 5' 2014 (54). Тернопіль: ІТЕП, СМП «ТАЙП» –400с. С.82-87 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://journals.indexcopernicus.com/+_p12420.3.html

УДК 338. 242

РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ ПРАЦІ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Скібська К.О. генеральний директор ТОВ «Управління персоналом», м. Київ, Україна, аспірант Черкаського державного технологічного університету, Україна

Скібська К.О. Розвиток регіональних ринків праці в умовах інформаційної економіки

У статті розкрито ключові аспекти трансформації сучасних регіональних ринків праці. Обґрунтовано, що в умовах інформаційної економіки є актуальними питання управління кадровим потенціалом регіонів. Визначено, що кадрове забезпечення стає важливим ресурсом інноваційних процесів на мікро-, мезо- та макрорівнях. Структурні зміни, що відбуваються на ринку праці простежуються у формуванні нових товаропровідних мереж, електронних бізнес-мозаїках економічної взаємодії. Характерними рисами ринку праці стають телекомунікаційні мережі та електронна економічна взаємодія. Водночас, динамічний рух та незмінність головних властивостей ринку праці призводять до появи низки розбіжностей у поглядах та практичній реалізації управлінських дій. У сучасній практиці виникають нестандартні чинники впливу на структуру ринку праці, що скасовує традиційні загальноприйняті підходи в управлінні працею. Поляризація ринкової структури та наповнення призводить до появи низки проблем, зокрема: відсутності гнучкої системи зайнятості та свободи форм праці; низькому рівню підтримки підприємницької діяльності з боку держави та регіональних органів влади; значних ризиків під час прийняття нестандартних рішень та впровадженні інновацій; втрат професійних інтересів та кваліфікації через зміну спеціалізації в окремих ринкових сегментах тощо.

Існуюче у системі державного та регіонального управління інфраструктурне наповнення не забезпечує оптимальну взаємодію. Альтернативним інструментом, що здатен забезпечити розвиток ринку праці, видається створення новітніх форм коопераційних зв'язків на основі об'єднання відокремлених малих і середніх підприємств в єдиний територіальний виробничо-господарський комплекс у форматі коопераційно-інтеграційних взаємовідносин з урахуванням економічних та соціальних інтересів територій.

Ключові слова: інформаційні продукти, інформаційна праця, трансформаційні процеси, ринок праці, інформаційні мережі, кадровий потенціал, структурні елементи регулювання ринку праці, коопераційні зв'язки.

Скибская Е.А. Развитие региональных рынков труда в условиях информационной экономики

В статье раскрыты ключевые аспекты трансформации современных региональных рынков труда. В условиях информационной экономики являются актуальными вопросы расширения инновационных процессов, их влияние на рынок труда. Кадровое обеспечение в новых условиях хозяйствования становится важным ресурсом на микро-, мезо- и макроуровнях. Структурные изменения, происходящие на рынке труда, прослеживаются в формировании новых товаропроводящих сетей, электронных бизнес-мозаиках экономического взаимодействия. Характерными чертами современного рынка труда являются телекоммуникационные сети и электронное экономическое взаимодействие. Динамичное движение и неизменность основных свойств рынка труда приводит к появлению ряда разногласий во взглядах и практической реализации управленческих решений. В современных условиях возникают нестандартные факторы, влияющие на структуру рынка труда, что приводит к изменению традиционных общепринятых подходов в управлении трудом. Поляризация рыночной структуры способствует появлению ряда проблем: отсутствию гибкой системы занятости и свободы форм труда; низкому уровню поддержки предпринимательской деятельности со стороны государства и региональных органов власти; увеличению рисков при принятии нестандартных решений и внедрении инноваций; потере профессиональных интересов в новых усложняющихся условиях хозяйствования.

Существующее в системе государственного и регионального управления инфраструктурное наполнение не обеспечивает оптимальное взаимодействие в условиях информационного общества. В связи с этим альтернативным инструментом развития рынка труда становится создание коопераційних зв'язків на основі об'єднання обособлених малих і середніх підприємств в єдиний територіальний виробничо-господарський комплекс в форматі коопераційно-інтеграційних відносин.

Ключевые слова: информационный продукт, информационный труд, трансформационные процессы, рынок труда, информационные сети, кадровый потенциал, структурные элементы регулирования рынка труда, коопераційні зв'язки.

Skibska K. Development of regional labor markets in the information economy

The article deals with key aspects of the transformation of modern regional labor markets. Determined that the staffing becomes an important resource of innovative processes that occur at the micro, meso and macro levels. It is proved that in an information economy become relevant issues of expansion of innovative processes and their impact on the labor market. Structural changes taking place in the labor market can be traced to the formation of new distribution networks, e-business mosaics economic cooperation. The characteristic features of the modern labor market are telecommunications networks and e-economic interaction. Dynamic movement and permanence of the basic properties of the labor market leads to a number of differences of opinion and implementation of management actions. In modern conditions arise unusual factors affecting the structure of the labor market, which leads to a change in the traditional standard approaches in the management of labor. The polarization of the market structure gives rise to a number of problems: lack of employment flexibility and freedom of forms of labor; low level of business support from the state and regional authorities; increased risks when making non-standard solutions and innovation; loss of professional interests in the new conditions of managing increasingly complex.

Determined that the existing system of national and regional content management infrastructure does not provide optimum interaction in the information society. Alternatively, a tool that is able to provide labor market development, establishment of new forms of cooperation ties on the basis of separate associations of small and medium-sized enterprises in the single territorial production complex in the format of cooperative-integration relations.

Keywords: information product, information work, transformation processes, labor market information networks, human resources, structural elements of labor market regulation, cooperative ties.

Постановка проблеми. Основним і найбільш складним завданням сучасних ринкових перетворень у системі державного та регіонального управління є формування цивілізованого, ефективного, динамічного ринку праці. Ситуація, що склалася у національній економіці свідчить про суттєвий вплив макроекономічних чинників й поступове скорочення соціально-трудова гарантій з боку держави. Результати і наслідки трансформацій неоднозначно вплинули на економічну активність і якість життя населення в Україні. Разом із тим докорінна перебудова галузей посприяла перегляду управлінських підходів у бік інформаційної економіки.

Важливими настановами в умовах інформаційної економіки стають обрання напрямів системного реформування та подальшого розвитку ринку праці. За таких умов першочерговим питанням є формування відповідного до потреб регіональних економік кадрового потенціалу, що визначається його здатністю рухатися до нових зовнішніх ресурсів і відповідності трансформаціям техно- та соціосфери. Розв'язання відповідних питань дозволяє створювати нові робочі місця, поширювати інформаційно-економічну взаємодію, трансформувати ринкові відносини з урахуванням вимог постіндустріального суспільства.

Кадрове забезпечення стає важливим ресурсом інноваційних процесів, що відбуваються на мікро-, мезо- та макрорівнях. Доволі складними залишаються питання стимулювання та підтримки зайнятості у період глобального поширення транснаціональних корпорацій, оскільки на зміну традиційним методам управління приходять нові, що ґрунтуються на інноваційному підприємстві, меседжменті, інформаційному інжинірингу та автоматизації економічних процесів. У нових умовах інформаційної економіки стають актуальними питання особливостей поширення та впливу інноваційних процесів і технологій на ринок праці. Додатково потребує нарощування практичних знань та підходів система управління соціально-трудова процесами з одночасним з'ясуванням їх відповідності економічним інтересам розвитку регіональних господарських комплексів в умовах інформаційної економіки.

Поширення системи знань щодо перспектив розвитку українського ринку праці дозволяє розкрити перспективні напрями регіонального та державного управління з урахуванням тенденції сучасного науково-технічного прогресу, надає можливість виокремлювати перспективні напрями, програми розвитку та співпраці в умовах стрімкої інформатизації економіки.

Аналіз останніх досліджень. Аналізуючи ступінь розробки теоретичних підходів щодо розвитку ринку праці, слід сказати, що ці питання постійно підлягають дослідженню та набувають пильної уваги з боку науковців та спеціалістів-практиків. Суттєвий внесок у розробку теоретичних засад ринку праці внесли фундаментальні дослідження Дж.М. Кейнса, К. Маркса, А. Маршала, Дж.Ст. Милля, Д. Рікардо, П. Самуельсона, А. Сміта, Ж.Д. Сея, М. Фрідмена, Ф. Хайека, що дозволили проаналізувати еволюцію економічних поглядів, зміст та наповнення [2; 3; 5; 6]. Сучасна наукова література поширює різноманітні аспекти розвитку трудового потенціалу. Новітні напрями дослідження знайшли відображення в роботах Л.В. Батченко, В.М. Гесця, Ю.К. Зайцева, С.В. Ільїна, В.І. Куценко, Л.Г. Богуш, Я.В. Остафійчук, В.М. Лобаса, В.В. Дорофійенка, А.М. Устименка, Л.В. Беззубко, М.М. Шутова, що аналізують трансформаційні процеси ринку праці в умовах, що властиві українській економіці [8; 11]. Філософське дослідження взаємозв'язку інформації та трудових відносин відображають у своїх працях вітчизняні і закордонні вчені: Д. Белл, М. Кастельс, Т. Стоуньєр, А. Тоффлер, К. Эрроу, О. Амоша, Ю. Канигін [1; 4]. Питання розвитку регіональних ринків праці в умовах інформаційної економіки розкрили у своїй праці З. Герасимчук, В. Ковальський, А. Коверзнев, Р. Манн, Л. Шевченко, О. Фінагіна, та ін. [7; 9; 11].

Західні науковці виявили сутність та закономірність становлення ринку праці в умовах капіталістичних виробничих відносин на всіх етапах розвитку та трансформації, вітчизняні – розкрили особливості формування та функціонування ринку праці в умовах перехідної економіки. Однак, незважаючи на суттєву розробленість питання, залишаються не до кінця дослідженими особливості формування регіонального ринку праці в умовах поширення господарських комплексів та їх руху до інформаційної економіки.

Мета дослідження. Ринкова система, що формується в Україні ставить перед наукою і практикою завдання осмислення новітніх процесів, виявлення закономірностей їх розвитку та розкриття їх впливу на регіональні ринки праці з урахуванням процесів інформатизації, спеціалізації, кооперації, просування кластерних моделей розвитку відповідних до найпрогресивніших світових стандартів. Враховуючи актуальність та вагомість теми, метою статті є дослідження теоретичних засад розвитку регіональних ринків праці в умовах інформаційної економіки.

Виклад основного матеріалу. Наприкінці ХХ ст. у суспільному житті розвинутих країн чітко позначилося економічне явище, що полягало у домінуванні ролі творчої праці, вихідним початком якої стало вироблення інформаційного продукту. На думку сучасних теоретиків та науковців організаційними трендами в умовах переходу до інформаційної економіки переважно стають [3; 6]:

- перехід від масового виробництва до гнучкого виробництва;
- криза великої корпорації та висока життєздатність малих і середніх підприємств, що виступають як агенти інновацій та джерело створення нових робочих місць;
- нові методи менеджменту - співпраця між менеджментом і працівниками, багатофункціональність робочої сили, тотальний контроль якості, зменшення невизначеності;
- організація міжфірмових мереж,
- поява корпоративних стратегічних альянсів,
- поширення ділових мереж - зближення організаційних вимог і технологічних змін перетворило мережі у фундаментальну форму конкуренції у новій глобальній економіці;
- поява мультинаціональних підприємств, транснаціональних корпорацій і міжнародних мереж.

У нових історичних умовах відбувається розвиток конкурентного середовища, що прискорюється активізацією взаємодії суб'єктів господарювання, новаторів, науковців, влади, бізнесу та ін. Поступово формуються різноманітні інноваційні мережі, нарощуються інформаційні технології, що передбачають наявність висококваліфікованих спеціалістів здатних розробляти, адаптувати, використовувати та розповсюджувати нововведення [9].

Зміна ролі і місця інформації та інформаційних ресурсів як фундаменту інформаційної економіки послужила початком відліку нової ери як для людей, підприємств, галузей і регіонів, так і для ринкових структур [9]. Нові можливості інформаційної економіки сприяють розвитку територій обмежених матеріальними ресурсами шляхом використання людського інтелекту. Інтелектуальний та інформаційний потенціал регіонів починає перетворювати нові ресурси та сприяє розвитку коопераційних зв'язків, інтеграції бізнесу, влади та науки. Отже сучасна економічна система усе більше набуває інформаційної спрямованості. По-перше, з'являються нові форми соціальної організації за рахунок впровадження нових технологічних умов, перетворення послідовності генерування, обробки, передачі інформації, видозміни бачення трудових ресурсів та представлення їх як фундаментального джерела інноваційного розвитку. По-друге, поширюються процеси глобалізації, що видозмінюють ринкові складові (капітал, технології, інформацію) та впливають на галузеву структуру й функціонування у сфері виробництва, розподілу, споживання.

Трансформаційні процеси призвели до появи мультикультурних ознак та нарощуванню різноманітності соціальних і культурних контекстів ринку праці, що підтверджується появою нових або скороченням наявних робочих місць, зміною меж існуючих взаємовідносин, посилення значення нових знань та інформації. Такі передумови призводять до поступового об'єднання кадрових ресурсів, технологічних змін, наукових розробок інших складових у єдиний інформаційний простір. За таких умов відбувається зміна схем ведення бізнесу, що у свою чергу, вимагає відповідних дій від системи державного та регіонального управління [2; 6; 8]. Суттєвим підґрунтям для прийняття управлінських рішень стають теоретико-методологічні підходи, що підлягають перегляду й спираються на світову практику та національні особливості господарювання.

Будучи невід'ємною частиною соціально-економічної та інституціональної структури суспільства, ринок праці націлений на створення специфічного товару - робочої сили, яка сама по собі не є товаром, але у сукупності з ринковим попитом і пропозицією формує

особливий вид відносин між державою, підприємцями та окремими працівниками або асоціаціями [3]. Еволюційні процеси, що відбуваються на регіональному ринку праці, набагато в чому залежать від низки передумов, найбільш вагомими з яких є:

по-перше – інформатизація, що сприяє розвитку та впровадженню інформаційних технологій та засобів комунікації у структурах управління, на робочих місцях, у сфері обігу та посередницьких структурах;

по-друге – перетворення в системі освіти, що сприяє розвитку сучасної системи підготовки спеціалістів з орієнтацією на відтворення людського капіталу здатного виробляти та споживати інформаційні продукти і технології;

по-третє – перегляд наукових підходів, що обґрунтовують та активізують фундаментальні й прикладні дослідження в інформаційному секторі;

по-четверте – культурні аспекти, що формують і підвищують роль, значущість та інформаційну свідомість суспільства;

по-п'яте – державний вплив, що акцентує увагу регіональних та державних структур управління на проблемах освіти, науки, виробництва інформаційних продуктів; передбачає поширення програм підтримки освіти, науки, виробництва, бізнесу щодо нарощування можливостей інформаційного сектору економіки;

по-шосте – правові аспекти, що націлені на формування нормативних актів підтримки та захисту інформаційних продуктів і технологій;

по-сьоме – поглиблення корпоративності, що сприяє розвитку корпоративних структур із суттєвими фінансовими, матеріальними, кадровими та технічними ресурсами для здійснення інноваційної діяльності у рамках інформаційного ринку;

по-восьме – набуття професіоналізму, що балансує попит та пропозицію на трудові ресурси на сучасному ринку праці.

У сукупності передумов ринок праці вже відчув структурні зміни, що в першу чергу простежуються у формуванні нових товаропровідних мереж, електронних бізнес-мозаїках економічної взаємодії. Безперервні трансформаційні процеси також вплинули на зміну рис регіонального ринку праці – він переважно базується на телекомунікаційних мережах та електронній економічній взаємодії. Все це посилює вагомість та роль інформаційно-технологічних чинників та пояснює складність питань, що стосуються особливостей регіонального управління при нових формах соціального та технічного поділу праці.

Перебуваючи у динамічному русі регіональний ринок праці одночасно зберігає свої головні риси та властивості, що призводить до появи низки розбіжностей у поглядах та практичній реалізації управлінських дій. У сучасній практиці усе частіше виникають нестандартні чинники впливу на структуру ринку праці, що скасовує традиційні загальноприйняті підходи в управлінні працею. Особливої уваги заслуговує поява нового сегменту ринку праці – «інформаційні виробники». Специфічний сегмент «інформаційні виробники» містить у собі творців знань і обробників інформації. Ці представники діють з урахуванням новітніх ринкових тенденцій, передбачають гнучкі правила взаємодії й відповідних умов поширення досвіду та результатів своєї діяльності. Отже головною цінністю на сучасному ринку праці стає здатність зацікавлених сторін до інновацій. М. Кастельс вводить цілу систему типології нового поділу праці, розглядаючи його у трьох взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих вимірах (табл.1) [6].

Таблиця 1

Типологія нового поділу праці в інформаційному суспільстві

Поділ праці за ознаками	Найменування виконавців	Функції, що покладено на виконавців
Створення вартості виконання завдань у робочому процесі (виробництво товарів, надання послуг)	Управлінці	прийняття стратегічних рішень і планування
	Дослідники	створення інновацій в продуктах і процесах
	Дизайнери	притосування, упаковка і націлювання інновацій
	Інтегратори	управління відносинами, інноваціями, дизайном, виконання рішень, здійснення розрахунків для досягнення поставлених цілей
	Оператори «Керовані»	виконання завдань за власною ініціативою виконання допоміжних запрограмованих завдань, що не були або не можуть бути автоматизовані
Створення відносин між самим підприємством та ринковим середовищем	Мережеві універсали (networkers),	встановлюють за власною ініціативою зв'язки, формують курс мережевого підприємства (спільні проектні роботи з відділами підприємства)
	Мережеві оператори (networked)	працівники on-line, які не приймають остаточних рішень щодо обрання порядку міжфірмової взаємодії
	Позамережеві працівники	виконують власні специфічні завдання, що визначені не інтерактивними однобічними інструкціями
Прийняття рішень відношення між менеджерами та працівниками в даній організації або мережі	Суб'єкти прийняття рішення	приймають остаточні рішення щодо діяльності
	Учасники, які включені до процесу прийняття рішень	вносять пропозиції та частково впливають на процес прийняття рішень
	Виконавці	виконують встановлені управлінські рішення

Поширення теоретико-методологічного бачення змін ринку праці в умовах інформаційної економіки дозволяє стверджувати, що у дійсний час формується нова система дій спрямованих на забезпечення зайнятості, потреб у професіоналах, техніках які в перспективі формують ядро нової соціальної структури.

Разом із позитивними зрушеннями на регіональному рівні відбувається низка негативних наслідків, зокрема простежується нестача знань та навичок оптимального забезпечення зайнятості у виробництві та сфері послуг. Разом із цим істотну частку постіндустріальної соціальної структури складають низькокваліфіковані працівники, що потребують відповідної уваги з точки зору раціонального заповнення робочих місць або перекваліфікації [7; 8]. Відтак відбувається поляризація соціальної структури, що набуває суперечливого характеру та посилюється:

- відсутністю гнучкої системи зайнятості та вільних форм праці, що властиві інформаційному суспільству;
- низьким рівнем підтримки підприємницької діяльності з боку держави та регіональних органів влади;
- значними ризиками під час прийняття нестандартних рішень та впровадження інновацій;
- ігноруванням креативних та творчих рис, як вагомого ресурсу у підвищенні статусу окремих сегментів ринку праці;
- низьким рівнем інформаційного забезпечення та підтримки з боку суспільних організацій;
- зниженням мотивації трудових ресурсів і збільшенням випадків зміни спеціальності;
- втратами професійних інтересів та кваліфікації через зміну спеціальності;
- недосконалістю міжфірмових мереж, що оптимізують взаємодію та інформаційний обмін;
- недооцінкою ціннісних ресурсів та появою скритого або явного безробіття;

- реорганізацією підприємств і виникненням структурної та якісної нестачі пропозиції на ринку праці;
- бракуванню ефективної системи поєднання суб'єктів господарювання, новаторів, органів влади та інших зацікавлених сторін.

Наявні проблеми посилюють недосконалість та деформованість сучасного ринку праці. В першу чергу, це простежується у: слабкій кооперації між новаторами, інвесторами, професіоналами; відсутності схем побудови інтеграційних зв'язків між малим, середнім та великим бізнесом, що націлені на продуктивне використання кадрового потенціалу; неефективній акумуляції та просуванні інноваційних навичок та досвіду.

Окреслимо авторське бачення засад розвитку ринку праці в умовах інформаційної економіки (рис.1).

Ключовими проблемами, як для робочої сили, так й для роботодавців є труднощі раціонального вибору, бракуванню спеціалістів у окремих галузях та одночасний надлишок у інших, недосконалість міжфірмових мереж саме на рівні регіональних ринків.

За таких умов сучасна система регіонального менеджменту має бути націлена на запобігання втрат накопичених знань, систематично оцінювати ймовірність морального та функціонального старіння знань та досвіду на ринку праці, фокусувати увагу на таких явищах, як вплив процесів створення (скорочення, вивільнення) робочих місць, соціальних аспектів, що відбулись на ринку праці у результаті поширення інновацій.

Рис. 1 Засади розвитку ринку праці в умовах інформаційної економіки

У країнах з розвинутою інформаційною економікою на протязі тривалого часу створюють і вдосконалюють регіональні механізми цілеспрямованого регулювання професійної підготовки та зайнятості населення, що обумовило прискорення НТП, глибокі структурні зміни в економіці, мінливі вимоги що до якості трудових ресурсів. Основними структурними елементами системи управління ринком праці в Україні традиційно є біржі праці та приватні посередницькі фірми. Державні установи (біржі та фонд зайнятості) на окремих територіях здійснюють: реєстрацію безробітних осіб та їх працевлаштування, фіксування вакантних місць; досліджують кон'юнктуру ринку праці та

надають відповідну інформацію про нього; здійснюють тестування осіб, що прагнуть отримати роботу та професійну орієнтацію, перепідготовку безробітних, виплату допомоги за безробіттям. Приватні організації та фірми (рекрутингові агентства) здійснюють: аналіз наявних робочих місць; сприяють найму, та плануванню кар'єри; організують підготовку та перепідготовку осіб, що прагнуть отримати роботу; регулюють трудові відносини у межах регіонів з урахуванням змін на національному й світовому ринках.

Разом із тим, існуюче на національному ринку праці інфраструктурне наповнення не в повній мірі враховує вимоги сучасного інформаційного суспільства та не забезпечує оптимальний рівень взаємодії між зацікавленими сторонами. Визначимо коло проблем, що є найбільш значущими саме в умовах різноманітності та неповторності регіональних утворень України: пріоритет різних галузевих ринків (аграрних, транспортних та ін.); різний рівень концентрації промисловості, сфери послуг; наявність або відсутність системи освіти як інформаційного та інтелектуального центру регіону; вплив стандартів професійної культури прикордонних територій; особливості міграційних потоків робочої сили, міграційної мобільності; наявність регулюючого впливу регіональної влади; досвід процесів кластеризації підприємницького середовища та ін.

Розв'язання існуючих проблем можливо за умов впровадження нових інструментів управління у системі регіонального та державного менеджменту, зокрема шляхом підтримки програм оновлення та поширення коопераційних зв'язків. Сприяння процесам об'єднання малих і середніх підприємств в єдиний територіальний виробничо-господарський комплекс у форматі коопераційно-інтеграційних взаємовідносин із одночасним урахуванням економічних і соціальних інтересів територій дозволить розширити інформаційне поле та полегшить взаємодію на ринку праці. За таких умов першочерговим рішенням має стати теоретико-методологічна розробка наукових підходів, які врахують особливості формування коопераційних зв'язків, що відбуваються на засадах інформаційної та організаційної взаємодії.

Новітні теоретико-методологічні підходи мають ґрунтуватися на дослідженнях соціальних, професійних, інформаційних, інноваційних складових ринку праці. Ці дані стають підставами для розробки сучасних показників економічної рівноваги, новітніх індикаторів та інтеграторів, що модифікують взаємодію у бік кооперації та поглиблення спеціалізації. Подальшим альтернативним заходом має бути дослідження виникаючих протиріч, проблем і перспектив розвитку локалізованих мереж та зв'язків, що стають основою кластероорієнтованої політики на ринку праці.

Оптимізація коопераційних зв'язків сприяє зменшенню деформацій на ринку праці та позитивно впливає на:

- інформаційне наповнення - надасть учасникам ринкових відносин можливість отримувати об'єктивну інформацію про ринок праці, що постійно перебуває у мінливому стані;
- посередницькі дії – активізує дію рекрутингових агенцій, консалтингових організацій, незалежних інформаційних і тренінгових організацій; заохотять зростання продуктивності обрання найбільш оптимальних варіантів взаємодії;
- ціноутворення – посприяє встановленню зв'язку між вартістю і ціною робочої сили, дозволить гнучко та швидко реагувати на зміни виробництва, потреб, кон'юнктури;
- регулюючі заходи – створюють оптимальну структуру економіки; поширять можливості стимулювання конкуренції, зниження витрат; заохотять зростання продуктивності праці, активізацію технічного прогресу, підвищення якості продукції та послуг;
- сануючі заходи – забезпечать безперервне підвищення середнього рівня стійкості ринку праці та економіки в цілому; посприяють очищенню ринку від економічно нестійких, нежиттєздатних господарських одиниць та одночасному відкриттю можливостей для ефективних.

Висновки. Першочерговими настановами в умовах інформаційної економіки стає обрання напрямів розвитку кадрового потенціалу регіонів. Сучасне інформаційне суспільство потребує перегляду теоретико-методологічних підходів та прийняття на цих засадах програм поширення інформаційно-комунікаційних зв'язків і локальних мереж, що орієнтуються на розвиток ринку праці з урахуванням сучасних тенденцій науково-технічного прогресу. Це шлях нарощування теоретико-методологічного та практичного досвіду, накопичення можливостей формування ефективних схем взаємодії у виробництві інноваційних продуктів та в галузях, що є перспективними з позиції формування майбутніх пріоритетів розвитку виробництва й сфери послуг. Разом із тим, це накопичення регіонального соціального капіталу в найпрогресивніших формах відповідних до потреб та економічних інтересів регіонального бізнес-середовища.

Для розвитку регіональних ринків праці необхідна теоретична основа, що у першу чергу передбачає проведення детального інституційно-географічного та економічного дослідження ринкових структур. З точки зору теоретико-методологічних поглядів необхідно переглянути існуючі підходи у системі менеджменту. Розвиток наукових засад має передбачати дослідження таких питань: закономірності суспільних та історичних умов розвитку ринку праці; особливості дії законів ринку та їх непередбачуваність для регіональної економіки; правові та законодавчі засади комплексної інформатизації системи управління в Україні; темпи зростання рівня освіти, інформаційної культури працездатного населення; швидкість інтелектуалізації праці в регіонах. Особлива роль у дослідженні цих питань має належати державним і регіональним органам влади та науковцям. Поширення наукових поглядів, упершу чергу, посприяє подоланню труднощів раціонального вибору кадрового потенціалу, окреслить галузі в яких очікується бракування чи надлишок спеціалістів, обґрунтує дії раціонального вибору коопераційних зв'язків, удосконалив програми підтримки соціальної, професійної та економічної рівноваги в умовах інформаційної економіки.

Позитивні зрушення теоретичних поглядів здатні відбуватися за умов практичних дій, що орієнтовані на поширення коопераційних зв'язків та прийняття кластерної політики. Такі дії призведуть до: зростання ступеню економічної свободи роботодавців і працівників; гнучкості систем оплати праці, що ґрунтуються на показниках попиту і пропозиції; гуманізації праці та зниження ризиків від трудової діяльності; підвищення комфортабельності умов праці та задоволення працівників; вільного переміщення робочої сили, що припускає професійну мобільність - перекваліфікацію відповідно до зміни потреби суспільства в окремих професіях; міграційної мобільності - зміна місця роботи, місця проживання, розширення сфери трудової діяльності за рамки основної професії; домінуванню положення у сучасній системі суспільного розподілу праці за кількісними категоріями працівників у структурі зайнятості з одночасним виконанням функцій прийняття рішень та забезпеченням економічних результатів; нарощування та виконання інтелектуальних функцій у процесі трудової діяльності на основі наукових методів; зростання робочих місць у недержавних структурах, що орієнтуються на сферу послуг та суміщення новітніх методів організації індивідуальної та колективної праці; структурних зрушень у галузях та промисловості, що призводять до індивідуалізації праці та посилення підприємницької та творчої діяльності, фріланс; зміни мотивації праці з урахуванням умов становлення багатокладної економіки.

Перегляд та удосконалення теоретичних і практичних аспектів розвитку регіональних ринків праці створюють умови для впровадження новітніх технологій взаємодії кадрового потенціалу. Розширюючи коопераційні мережі постачальників і споживачів, створюється більш легкий доступ до ринку праці, капіталу, інформації, збільшується ефект масштабу господарювання та зменшуються транзакційні витрати. Разом із тим, нові управлінські підходи посприяють задоволенню потреби у спеціалістах, що здатні працювати у нових умовах, мають відповідні навички та здатність акумулювати новітні правила ведення бізнесу на глобальному й національному ринках. Отже головною відмінністю напрямів управління стає меседжмент, інноваційне підприємництво, інжиніринг та автоформалізація економічних процесів, що передбачають кооперацію та кластеризацію ринкових процесів. Такі зміни здатні забезпечити появу нових напрямів підготовки фахівців, нових форм працевлаштування осіб орієнтованих на нові інформаційні ринки.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Бабенко С.С. Динаміка соціально-економічних нерівностей в Україні: масове сприйняття та структурні перетворення / С.С. Бабенко // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. - 2009. - № 15. - С.418-425.

2. Бережная Т.Ф. Развитие инновационных технологий и проблемы подготовки менеджеров / Т.Ф. Бережная // Экономический вестник Донбасу. – Ин-т економіки пром-сті НАН України. – 2007. - №1(7). – С.146-154.
3. Білецька Л.В. Економічна теорія: Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка: навч. посіб. / Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 652с.
4. Гуренко А. В. Інформатизація в системі передумов та факторів формування інформаційної інфраструктури суспільства / А. В. Гуренко // Механізм підвищення ефективності управління функціонування регіональної економіки : зб. наук. праць ДонДУУ. – Донецьк : ДонДУУ, 2012. – Т. XIII, вип. 223. – (Серія : Механізм підвищення ефективності управління функціонування економіки). – С. 297–305.
5. История экономических учений : учеб. пособие. / [под ред. В. Автономова, О. Ананьина, Н. Макашевой]. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 784 с.
6. Кастельс М., Химанен П. Информационное общество и государство благосостояния: Финская модель. / пер. с англ. А.Калинина, Ю.Подороги. — М.: Логос, 2002. — 219с.
7. Ковальський В., Коверзнев А. Регіональний ринок праці та особливості його формування і регулювання // Україна: аспекти праці. – 2003. – № 4. – С. 3 – 7.
8. Лісогор Л. С. Інноваційні технології працевлаштування зайнятого населення / Л.С.Лісогор // Ринок праці та зайнятість населення. - 2008. - № 2. - С.15-24.
9. Манн Р.В. Теоретико-методологічні засади розвитку регіонального менеджменту: особливості, проблеми, перспективи: монографія / Р.В. Манн. – Донецьк: «ВІК», 2013. – 382с.
10. Овсянников А. О. Особливості споживацької поведінки у суспільствах споживання: тотальність кризи / А. О. Овсянников // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. - 2009. - № 15. - С.363-370.
11. Фінагіна О.В. Кластери в системі стратегії і тактики розвитку регіону: [моногр] / О.В. Фінагіна, Л.В.Батченко, А.В.Гуренко та ін. – Донецьк: «ВІК», 2013.– 287с.

УДК: 005.334:338.436

ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ РІЗНОВИДІВ ГАЛУЗЕВОГО РИЗИКУ ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІДПРИЄМСТВ АПК

Скопенко Н.С., д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту Національний університет харчових технологій (Україна)

Скопенко Н.С. Визначення основних різновидів галузевого ризику інтеграційної взаємодії підприємств АПК

Динамічність та відкритість економічного середовища, складність зв'язків між елементами ринкового механізму зумовлюють необхідність прийняття оптимальних управлінських рішень щодо здійснення інтеграційної взаємодії, створення нових інтегрованих структур за умови невизначеності майбутніх результатів. Враховуючи особливості та багатоганність інтеграційного процесу підприємств агропромислового комплексу пропонується розглядати інтеграційні ризики відповідно до рівня їх виникнення (мікро-, мезо-, макрорівень), що дозволяє виділити ризики, на які підприємства мають безпосередній вплив, та різновиди ризиків, які є нерегульованими з боку суб'єктів господарювання, проте потребують аналізу та врахування при прийнятті обґрунтованих управлінських рішень щодо доцільності інтеграції. Проведено типологічне групування негативних наслідків впливу факторів галузевого ризику при здійсненні інтеграційних процесів, формуванні та розвитку нових інтеграційних структур, що є підґрунтям для подальшого аналізу та визначення можливих негативних наслідків інтеграційної взаємодії підприємств АПК.

Ключові слова: ризик, інтеграція, ризик інтеграційної взаємодії

Скопенко Н.С. Определение основных разновидностей отраслевого риска интеграционного взаимодействия предприятий АПК.

Динамичность и открытость экономической среды, сложность связей между элементами рыночного механизма предопределяют необходимость принятия оптимальных управленческих решений относительно осуществления интеграционного взаимодействия, создания новых интегрированных структур с учетом неопределенности будущих результатов. Учитывая особенности интеграционного взаимодействия предприятий агропромышленного комплекса предлагается рассматривать интеграционные риски в соответствии с уровнем их возникновения (микро-, мезо-, макроуровень), что позволяет выделить риски, на какие предприятия имеют непосредственное влияние, и разновидности рисков, которые невозможно регулировать, но необходимо учитывать при принятии обоснованных управленческих решений относительно целесообразности интеграции.

Проведено типологическое группирование негативных последствий влияния факторов отраслевого риска при осуществлении интеграционных процессов, формировании и развитии новых интеграционных структур, которые являются основой для дальнейшего анализа и определения возможных негативных последствий интеграционного взаимодействия предприятий АПК.

Ключевые слова: риск, интеграция, риск интеграционного взаимодействия

Skopenko N. Determination of basic varieties of branch risk of integration co-operation of enterprises of agro industrial complex.

Dynamic and openness of economic environment, complication of connections between the elements of market mechanism is predetermined by the necessity of acceptance of optimal administrative decisions in relation to realization of integration co-operation, creations of the new integrated structures according to the vagueness of future results. Taking into account the features of integration co-operation of enterprises of agroindustrial complex it is suggested to examine integration risk in accordance with the level of their origin (micro-, mezo-, macrolevel), that allows to distinguish risk, on what enterprises have direct influence, and varieties of risks that is impossible to regulate, but it is necessary to take into account at the acceptance of reasonable administrative decisions in relation to expediency of integration.

The typology grouping of negative consequences of influence of branch risk factors during realization of integration processes is conducted, forming and development of new integration structures that are basis for a further analysis and determination of possible negative consequences of integration co-operation of enterprises of agro industrial complex is made.

Keywords: risk, integration, risk of integration co-operation

Постановка проблеми. Конкурентоспроможність економіки визначається наявністю сектора потужних багатогалузевих інтегрованих структур, в яких досягається концентрація промислового капіталу, інвестиційних ресурсів та наукомістких технологій. Формування різноманітних міжгалузевих комплексів відбувається на основі об'єднання технологічних стадій виготовлення, переробки, збуту та реалізації готової продукції на засадах інтеграції в різних формах її прояву.

Більшість управлінських рішень щодо формування нових інтегрованих структур приймаються в умовах ризику, що обумовлено динамічністю та відкритістю економічного середовища, многогранністю інтеграційних процесів, складністю зв'язків між елементами ринкового механізму. Це ставить суб'єктів господарювання перед необхідністю ідентифікації основних чинників ризикових подій, своєчасного прогнозування їх дії, передбачення напрямів впливу з метою розроблення та застосування відповідних коригуючих дій в процесі проведення інтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останній час наукова та прикладна проблематика ризик-менеджменту отримала розвиток в наукових розробках багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців: В.В. Вітлінського, В.М. Гранатурова, О.Л. Устенка, О.І.